

Regeringskansliet,
Utbildningsdepartementet

Att första och bli förstadd- ett reformerat regelverk för tolkar i talande språk

Datainspektionen har granskat förslaget huvudsakligen utifrån myndighetens uppgift att arbeta för att människors grundläggande fri- och rättigheter skyddas i samband med behandling av personuppgifter.

Datainspektionen efterfrågar en integritetsanalys avseende vandelsprövning av såväl tolkar som tolkförmedling i det fortsatta lagstiftningsarbetet. Datainspektionen efterfrågar även en analys avseende behandling av känsliga personuppgifter samt vid behov fastställande av lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen.

7.8 Utredningens bedömningar och förslag

7.8.3 Tolklag reglerar auktorisation och registerfrågor

Kammarkollegiet för idag ett register över utbildade tolkar och ett register över auktoriserade tolkar. Dessa register föreslås nu sammanföras. Auktoriserade och hos Kammarkollegiet registrerade tolkar med godkänd utbildning ska inför auktorisation och registrering granskas genom utdrag ur belastningsregister för intyg om god vandel. Detta har tidigare enbart gällt auktoriserade tolkar. Tolkutredningen uppger vidare att vid förnyad registrering ska krav ställas på viss yrkesaktivitet liksom registerutdrag som visar fortsatt god vandel. Tolkutredningen föreslår att förnyad granskning av vandel ska ske för de två kategorierna tolkar vart femte år.

Dataskyddsförordningen både ger möjlighet till samt i vissa fall kräver kompletterande nationell lagstiftning. Det är dock viktigt att komma ihåg att sådan lagstiftning endast är just kompletterande och att det primärt är dataskyddsförordningen som ska tillämpas på aktuell personuppgiftsbehandling. Den personuppgiftsansvariga måste i första hand

hitta det rättsliga stödet i dataskyddsförordningen. Datainspektionen saknar en genomgång av det rättsliga stödet för den integritetskänsliga personuppgiftsbehandlingen som blir aktuell vid belastningsregisterkontroll. I betänkandet beskrivs inte heller hur granskningen mot belastningsregistret inverkar på den enskildes personliga integritet. Det finns inga överväganden som säkerställer att uppgifterna är nödvändiga och om behovet av dem står i rimlig proportion till vad som ska uppnås genom att utvidga denna kontroll. Det anges inte om uppgifterna ska bevaras och i så fall hur länge. För uppgifterna i belastningsregistret finns det angivet när uppgifter om olika brott ska gallras. Att uppgifterna som gallrats i belastningsregistret är tillgängliga i andra verksamheter är inte rimligt. Någon genomgång av säkerhet vid behandling av dessa uppgifter förs inte heller. För att uppfylla kraven enligt dataskyddsförordningen krävs det att intrånget möts av integritetshöjande bestämmelser till förmån för den enskilde vars uppgifter behandlas, jfr. om proportionalitet i artikel 6.3 dataskyddsförordningen. Datainspektionen efterlyser en sådan analys.

Datainspektionen konstaterar att det av 12 § första stycket p. 2 förordning (1999:1134) om belastningsregister framgår att Kammarkollegiet har rätt att få uppgifter om vissa brott i fråga om den som myndigheten avser att auktorisera vid prövning enligt förordning (1985:613) om auktorisation av tolkar och översättare. Den sistnämnda förordningen tillämpas vid auktorisation av tolkar och översättare. I betänkandet föreslås en ändring av tillämpningsområdet för förordning (1985:613) om auktorisation av tolkar och översättare som enligt förslaget endast ska omfatta teckenspråks-, dövblind- och skrivtolkar samt översättare. Datainspektionen anser därför att det är oklart om det kommer finnas ett rättsligt stöd för Kammarkollegiet att begära ut uppgifter ur belastningsregistret för övriga tolkar.

I betänkandet anges att när det gäller utbildade tolkar förekommer det att arbetsgivarna använder sig av enskildas insyns rätt för att få del av uppgifterna i belastningsregistret.¹ Datainspektionen ifrågasätter detta förfarande. Datainspektionen konstaterar att i det nya betänkandet av Utredningen om belastningsregisterkontroll i arbetslivet (SOU 2019:19) görs en avvägning och proportionalitetsbedömning mot bakgrund av skyddet för den personliga integriteten kontra intresset att utöka möjligheten till registerkontroll inom vissa områden. Förslaget tar sin utgångspunkt i att det kommer att införas ett generellt skadeståndssanktionerat förbud för arbetsgivare att begära av den som söker en anställning att han eller hon

¹ Att förstå och bli förstådd- ett reformerat regelverk för tolkar i talande språk (SOU 2018:83) s 141-142.

visar upp ett belastningsregisterutdrag om det inte finns ett uttryckligt författningsstöd för sådan kontroll.²

8.3 Granskning och tillsyn inom tolkområdet

8.3.3 Tillsyns över personuppgiftshantering

I betänkandet anges att uppgift om tolkspråk tillsammans med andra uppgifter kan indikera etniskt ursprung och därmed utgöra känsliga personuppgifter.³ Däremot redogörs inte för vilket undantag i artikel 9 dataskyddsförordningen som blir tillämpligt och om så krävs vilka nationella kompletterande bestämmelser som kan bli aktuella.

I betänkandet anförts att utgångspunkten är att känsliga personuppgifter t.ex. uppgifter om etniskt ursprung inte får hanteras eller redovisas utom i de undantagsfall som följer av lag (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (den s.k. dataskyddslagen). Datainspektionen vill förtydliga att till skillnad från dataskyddsdirektivet (och den numera upphävda personuppgiftslagen) är den allmänna dataskyddsförordningen den primära regleringen av personuppgiftsbehandling i Sverige. I artikel 9 dataskyddsförordningen finns ett förbud att behandla särskilda kategorier av personuppgifter (känsliga personuppgifter) samt undantag från detta förbud. Vissa av dessa undantag kräver komplettering i nationell rätt. Kravet på stöd i nationell rätt innebär att vissa av undantagen i sig bör föreskrivas i nationell rätt antingen i generell eller sektorsspecifik reglering.⁴ Den nationella rätten ska då stå i proportion till det eftersträvade syftet, vara förenligt med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd och innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen enligt artikel 9.2 g dataskyddsförordningen. Datainspektionen anser att en analys gällande stödet att få behandla känsliga personuppgifter behöver göras i det fortsatta lagstiftningsarbetet och en bedömning av vilka bestämmelser som behövs för att säkerställa skyddet för den registrerade.

8.7 Utredningens bedömningar och förslag avseende tillsyn

8.7.2 Registrering av tolkförmedlingar

I betänkandet föreslås att länsstyrelsen ska föra in en tolkförmedling i registret över tolkförmedlingar som får förmedla tolktjänster till offentlig

² Belastningsregisterkontroll i arbetslivet- behovet av utökat författningsstöd (SOU 2019:19) s 123.

³ Att förstå och bli förstådd- ett reformerat regelverk för tolkar i talande språk (SOU 2018:83) s 393, 396, 401 samt 434.

⁴ Ny dataskyddslag Kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (SOU 2017:39) s 162.

sektor (5 kap. 1-3 §§ i förslag till tolklag). Vid ansökan om registrering av tolkförmedling ska länsstyrelsen föra in en tolkförmedling om den sökande bl.a. bedöms som lämplig. Av 5 kap 3 § tredje stycket i den föreslagna tolklagen anges att vid lämplighetsbedömning av sökande vid en tolkförmedling ska viljan och förmågan att fullgöra sina skyldigheter, laglydnad i övrigt och andra omständigheter av betydelse beaktas (vandelsprövning). Den sökande ska med hänsyn till sin handel och vandel visa sig kvalificerad att bedriva verksamheten.

Datainspektionen saknar även här en genomgång av hur förslaget förhåller sig till dataskyddsregleringen samt en integritetsanalys. Datainspektionen har i denna del i huvudsak samma synpunkter som i avsnitt 7.8 ovan.

Detta beslut har fattats av enhetschefen Katarina Tullstedt efter föredragning av juristen Salomeh Fanaei.

Katarina Tullstedt, 2019-05-24 (Det här är en elektronisk signatur)